

SPELEOLOŠKO DRUŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

BROJ 2
IX 1976
GODINA II

BILTEN

SARAJEVO

BILTEN izdaje Speleološko društvo SR BiH - Sarajevo

Odgovorni urednik: Hamdo Tabaković, inž.zašt.na radu, Radnički
Univerzitet "Djuro Djaković", Dj.Djakovića 9,
Sarajevo

Redakcioni odbor: Anton Kapel, Borislav Petrović, Hamdo Tabaković,
Izet Avdagić, Zlatko Bakranin i Željko Žibret.

Adresa za slanje
materijala: Anton Kapel, Republički centar za zaštitu pri-
rode, Lenjinova 14b, Sarajevo

BILTEN SPELEOLOŠKOG DRUŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Broj 2

Sarajevo, IX 1976.

S A D R Ź A J

1. 20 godina rada i razvoja Društva - jubilarni izvještaj
2. Informacija o radu Društva u 1975/76 godini
3. Neki problemi speleologije sa aspekta zaštite čovjekove okoline
4. Osnivanje Saveza speleologa SR BiH
5. Program rada Speleološkog društva BiH za 1976. godinu

UZ DRUGI BROJ BILTENA

Upravni odbor Speleološkog društva BiH zaključio je na svojoj sjednici u aprilu 1976. godine da se organizuje proslava jubilarne 20-godišnjice osnivanja i rada Društva. U okviru te proslave izdaje se ovaj, jubilarni broj BILTENA Društva, čije je osnovno obilježje prikaz razvojnog puta Društva, te njegove današnje organizacije i rada.

Petrović Borislav
Tabaković Hamdo
Kapel Anton
Gašparević Ratimir
Avdagić Izet

1. 20 GODINA RADA I RAZVOJA SPELEOLOŠKOG DRUŠTVA BIH (1956-1976)

S A D R Ž A J :

OSNIVANJE I DOSADAŠNJI RAZVOJ DRUŠTVA

Uvod

Hronologija razvoja

Neke karakteristike razvoja

Članovi Društva u periodu od 1956-1976

Kolektivni članovi Društva

Spisak članova rukovodstva Društva

In memoriam

INFORMATIVNI PODACI O DRUŠTVU

Osnovni podaci o Društvu

Opremljenost i organizacija rada Društva

Istraživački i stručni radovi

Bibliografski podaci objavljenih radova članova Društva

OSNIVANJE I DOSADAŠNJI RAZVOJ DRUŠTVA

U v o d

Organizovan rad u speleologiji u našoj Republici javlja se nakon Prvog jugoslovenskog speleološkog kongresa koji je održan u Postojni. Tada je, krajem 1954. godine osnovana speleološka sekcija pri Geografskom društvu NR BiH. Činjenica da je prvi organizovani rad ponikao među geografima logična je posljedica opšteg stepena razvoja speleologije u to vrijeme. Normalno je da su geomorfolozi vodili glavnu riječ u istraživanju kraških fenomena. Tek kada se javila potreba za projektovanjem vodoprivrednih objekata u kršu počeli su se kompleksnije izučavati kraški fenomeni sa akcentom na geološkim istraživanjima. Ovo je zahtijevalo jednu novu organizacionu strukturu djelatnosti speleologa i tako dolazi do osnivanja Speleološkog društva BiH aprila 1956. godine.

Hronologija razvoja i manifestacije vezane za Društvo

- 1954: - 12. oktobra formirana je Speleološka sekcija pri Geografskom društvu BiH u Sarajevu
- 20. oktobra održan je u Postojni Prvi kongres speleologa Jugoslavije.
- 1956: - 15. i 16. januara održan je u Sarajevu Prvi plenum Speleološkog saveza Jugoslavije.
- 9. marta formiran je u Sarajevu Inicijativni odbor za osnivanje Speleološkog društva BiH.
- 5. aprila održana je u Sarajevu Osnivačka skupština Speleološkog društva BiH. Društvo broji 98 članova.
- 8. i 9. decembra održan je u Zagrebu Drugi plenum Speleologa Saveza Jugoslavije.
- 1958: - 20. marta održana je Druga godišnja skupština Speleološkog društva BiH.
- 11. i 12. aprila održan je u Skoplju Treći plenum Speleološkog Saveza Jugoslavije.

- 1-4. juna održan je u Splitu Drugi kongres speleologa Jugoslavije.
- 5-12. oktobra održan je u Bariu-Italija Drugi međunarodni speleološki kongres.
- 1959: - 12. aprila održana je u Sarajevu Treća godišnja skupština Speleološkog društva BiH.
- 12. decembra održan je u Postojni plenum Saveza speleologa Jugoslavije.
- 1961: - 15. februara održano je plenarno zasjedanje Speleološkog društva BiH.
- 26. februara održana je u Sarajevu godišnja skupština Speleološkog društva BiH.
- avgusta mjeseca održan je u Beču - Austrija, Treći međunarodni speleološki kongres.
- 1962: - 9. januara osnovana je Speleološka podružnica u Mostaru.
- 20. juna održan je u Sarajevu plenum Saveza speleologa Jugoslavije.
- 21-27. juna održan je u Sarajevu Treći kongres speleologa Jugoslavije.
- 1963: - jula mjeseca održana je godišnja skupština Speleološkog društva BiH.
- 27. avgusta održan je u Grčkoj međunarodni speleološki simpozij.
- 1964: - 16. juna održan je u Titogradu plenum Saveza speleologa Jugoslavije.
- 1965: - 19. juna održan je u Zagrebu plenum Saveza speleologa Jugoslavije.
- 15-25. septembra održan je u Postojni četvrti međunarodni speleološki kongres.
- 1967: - 6. oktobra održan je u Beogradu plenum Saveza speleologa Jugoslavije.
- 1968: - 15-20. septembra održan je u Skoplju i Ohridu Peti Jugoslovenski speleološki kongres.
- 1970: - 28. aprila održana je u Sarajevu godišnja skupština Speleološkog društva BiH.
- 1971: - 17. juna održana je u Travniku godišnja - osnivačka skupština Speleološkog društva Travnik nastalog od dugogodišnje speleološke sekcije pri odjeljenju za prosvjetu.
- 21-23. oktobra održan je u Ljubljani simpozij o kraškoj terminologiji.

- 1972: - 24. maja održana je u Sarajevu Vanredna skupština Speleološkog društva BiH radi usvajanja novog statuta u skladu sa zakonom o udruženjima građana.
- 5-10. juna održan je simpozij i terenski seminar o zaštiti prirode u BiH.
- 10-15. oktobra održan je u Sežani - Lipice Šesti kongres speleologa Jugoslavije.
- 1973: - 26. i 27. maja održana je u Sloveniji (Jamarski dom) konferencija o turističkim pećinama.
- ove godine održan je u Bijambarskoj pećini tečaj za speleološke sekcije pri planinarskim društvima sa popularnim predavanjima iz teoretske i praktične speleologije.
- 1975: - 19. aprila održana je u Sarajevu godišnja - izborna skupština Speleološkog društva BiH.

Neke karakteristike razvoja

Može se slobodno reći da je Društvo u toku svog 20-godišnjeg razvoja nesumnjivo postiglo niz uspjeha.

Društvo je omasovilo svoje članstvo, a posebno je težilo za stručnim kadrom različitih specijalnosti i okupljanju mladih ljudi. Ovaj zadatak treba i nadalje da bude prioritetan.

Društvo je razvijalo i pomagalo svestranu speleološku aktivnost na području Republike. I ako ima dominantnu i široko obuhvatnu ulogu na području istraživanja krške problematike, činilo je koliko je moglo da se speleološka aktivnost odvija i mimo društva. Razvile su se speleološke organizacije u nekim mjestima van Sarajeva. Razvile su se speleološke organizacije u vidu sekcija pri skoro svim planinarskim društvima u Sarajevu. Bilo direktnim učesćem, bilo ukazivanjem na značaj i potrebu, pomogla su ispitivanja u krškim terenima koja su izvodile privredne i druge organizacije, institucije i zajednice.

Materijalnu osnovu Društva čini: članarina od članova Društva, članarina privrednih i drugih organizacija, materijalna pomoć (dotacije) Zajednice (Socijalistički savez) i zarada od izvođenja radova i akcija za privredu i nauku. S obzirom da su naše akcije vrlo skupe, jer zahtjevaju posebnu i

skupu opreme i instrumentarij, kao i odvajanje učesnika od rada u preduzeću, ova materijalna sredstva, bez obzira na brojnost izvora, nisu bila u proteklom periodu dovoljna za izvodjenje svih poduhvata koje je Društvo po brojnosti i stručnom sastavu bilo u mogućnosti da izvede. Imajući u vidu obimnost i potrebu rješavanja krške problematike Zajednica (Socijalistički savez) bi trebalo da učini više u materijalnoj pomoći Društvu. Isto tako Društvo bi trebalo više da učini na učlanjivanju privrednih i drugih organizacija.

Jedan od osnovnih problema u radu i razvoju Društva jeste nedostatak vlastitih prostorija, koje su potrebne ne toliko za održavanje sjednica i sastanaka, koliko za čuvanje bogate arhive i biblioteke, kao i obimne i skupe opreme. I u tome bi u smislu pomoći trebalo da Socijalistički savez učini nešto više.

Speleološko društvo BiH je republička društvena organizacija i kao takva rukovodila je cjelokupnom speleološkom aktivnošću i imala patronat nad svim speleološkim organizacijama u Republici. S obzirom na brojnost članstva i organizacija i s obzirom na potrebe aktivnijeg i organizovanijeg speleološkog rada i rukovodjenja njime, Speleološko društvo BiH u budućnosti neće biti u stanju da sve ovo čini kao republička organizacija. Smatramo da je došlo vrijeme, a i potreba za organizovanjem Saveza speleologa BiH, a dosadašnje Speleološko društvo BiH da postane Speleološko društvo Sarajeva.

Članovi Društva u periodu od 1956-1976.

Naredni spisak članova Društva napravljen je na bazi raspoloživog arhivskog materijala.

Sa znakom * označena su imena aktivnih članova Društva.

1. Abedinović Ibrahim	8. Bakranin Zlatko*
2. Andrić Vitomir*	9. Basler Djuro*
3. Antunović Ivan*	10. Bašagić Mirza*
4. Atanacković Miodrag	11. Begić Ferid
5. Arnaut Nadija*	12. Behlilović Salem*
6. Avdagić Izet*	13. Benac Alojz*
7. Bać Josip	14. Benak Robert

15. Bešliagić Šefik*	54. Kilalić Ibrahim
16. Bojanovski Ivo*	55. Kurtović Božo
17. Brajković Stanko	56. Lalić Vahid*
18. Brežančić Vera*	57. Latić Alija
19. Brkić Husein	58. Laužević Miroslav
20. Bušatlija Ibrahim*	59. Luburić Petar
21. Buturović Adem	60. Lazarev Sergije
22. Buturović Muhamed*	61. Mahmutagić Sead*
23. Čapelj Radojka	62. Mandić Veljko
24. Čavaljuga Veljko*	63. Mažuran Josip*
25. Čavarkapa Zdravko*	64. Mažuran Marijo*
26. Čvoro Jovo*	65. Meglić Mirko*
27. Čurčić Safet	66. Mičević Zdravko
28. Dalibić Dobriča	67. Mikulec Stjepan*
29. Dizdarević Musa*	68. Mihić Ljubo
30. Džerković Branislav*	69. Milenković Dragan
31. Džikić Salko	70. Milojević Radiša
32. Fukarek Pavle*	71. Milosavljević Ljubiša
33. Gaković Georgina	72. Minić Miloš*
34. Gaković Jelena	73. Mladenović Joca*
35. Gaković Mišo	74. Mudrenović Vojislav
36. Gašparević Ratimir*	75. Muftić Nijazija*
37. Gavrić Boro	76. Musaeferdović Mustafa
38. Gligić Milutin*	77. Nežirović Miralem*
39. Hadžihusejnović Hajra*	78. Nikolić Rajko
40. Hadžimahmestagić Hasan*	79. Novaković Miho
41. Hofman Erih*	80. Pamir Jakob
42. Hodžić Alija*	81. Panov Aleksandar
43. Hrelja Husno*	82. Pašalić Hamdija*
44. Ilić Momčilo	83. Pašalić Nihad*
45. Isalović Dragoslav*	84. Pašić Hamid
46. Ivanović Obrad	85. Pavšić Nikola
47. Jakšić Ilija*	86. Petrović Boro*
48. Jonlija Radivoje*	87. Polić Ahmet*
49. Kajmaković Ruža	88. Prelević Božidar*
50. Kanaet Tvrtko	89. Radić Vojo
51. Kapel Anton*	90. Radošević Boro*
52. Karadžinović Pavle	91. Radošević Radoslav*
53. Karadžinović Predrag	

92. Rajić Vid	109. Šiniković Savo
93. Ramljak Pavo*	110. Šormaz Slavko*
94. Rihter Hilda Studička	111. Tabaković Hamdo
95. Ristić Danilo*	112. Talaić Zvonko
96. Rosić Nedeljko*	113. Tasić Vlastimir
97. Rosić Ranko*	114. Torbarov Kosta*
98. Rumora Ante*	115. Tripić Vlado*
99. Ržehak Viktor*	116. Trninić Vlado
100. Sendjarević Vahudin*	117. Trubelja Fabijan
101. Šlišković Teofil*	118. Uzunović Omer*
102. Smajlagić Sead	119. Vavra Ivana
103. Smalbegović Sabira*	120. Vranić Milica
104. Subotić Miroslav*	121. Vujević Draško*
105. Šičarov Svetislav*	122. Vukmirović Milan
106. Šefer Miljenko*	123. Zlatan Fango
107. Šiljak Sonja*	124. Zupčević Orhan*
108. Šimunović Zdravko*	125. Žibret Željko*

Kolektivni članovi Društva

1. Energoinvest - Hgra biro, Sarajevo
2. Zavod za vodoprivredu, Sarajevo
3. Zavod za hidrotehniku Gradjevinskog fakulteta, Sarajevo
4. Zavod za inženjersku geologiju i hidrogeologiju Gradjevinskog fakulteta, Sarajevo

Spisak članova rukovodstva Društva

Predsjednici Društva

- Buturović Adem (predsjednik prve sekcije)
Ržehak Viktor
Mikulec Stjepan
Petrović Boro
Tabaković Hamdo

U upravnim odborima:

- Vranić Milica
Tabaković Hamdo
Rihter Hilda
Dalibić Dobriša
Fukarek Pavle
Buturović Adem
Radošević Radoslav
Uzunović Omer
Nikolić Rajko
Mandić Veljko
Ivanović Obrad
Behlilović Salem
Milosavljević Ljubiša
Pavišić Nikola
Arnaut Nadija
Abedinović Ibrahim
Smalagić Sead
Zupčević Orhan
Gašparević Ratimir
Bušatlija Ibrahim
Radić Vojo
Petrović Boro

U stručnim savjetima:

- Kanaet Tvrtko
Fukarek Pavle
Džikić Salko
Mikulec Stjepan
Polić Ahmet
Lazarev Sergije
Ržehak Viktor
Vranić Milica
Panov Aleksandar
Parišić Nikola
Rihter Hilda
Bać Josip

- Čavarkapa Zdravko
Trninić Vlado
Ržehak Viktor
Talaić Zvonko
Vukmirović Milan
Čavaljuga Veljko
Kapel Anton
Dizdarević Musa
Sendjarević Vahudin
Mladenović Joco
Prelević Božidar
Hofman Erih
Šimunić Zdravko
Žibret Željko
Pašalić Hamdija
Mahmutagić Sead
Avdagić Izet
Bakranin Zlatko
Pašalić Hamdija
Kurtović Božidar
Šormaz Slavko

- Behlilović Salem
Latić Alija
Arnaut Nadija
Milosavljević Ljubiša
Buturović Muhamed
Buturović Ahmet
Šimunić Zdravko
Petrović Boro
Gavrić Boro
Uzunović Omer
Ržehak Viktor
Mladenović Joco

Zupčević Orhan
Gašparević Ratimir
Bušatlija Ibrahim

Gligić Milutin
Čavaljuga Veljko
Bojanovski Ivo

U nadzornim odborima:

Kanaet Tvrtko
Džikić Salko
Benak Robert
Novaković Mijo
Lazarev Sergije
Rihter Hilda
Radošević Radoslav

Radić Vojo
Šimunić Zdravko
Ržehak Viktor
Muftić Nijazija
Pašalić Hamdija
Mikulec Stjepan
Uzunović Omer

U sudovima časti:

Brkić Husein
Mikulec Stjepan
Šiniković Savo
Brajković Stanko
Rihter Hilda
Kanaet Tvrtko
Buturović Muhamed

Buturović Adem
Milosavljević Ljubiša
Gligić Milutin
Uzunović Omer
Ržehak Viktor
Djerković Branislav

In memoriam

Proslavljajući dvadesetogodišnjicu rada Speleološkog društva Bosne i Hercegovine, sjećamo se saradnika i članova Društva, koji su svojim radom pomogli njegovom razvoju i radu, te obogatili naša znanja iz speleologije, a danas nisu više među nama.

Neka im je slava i hvala.

BENAK ROBERT

Rodjen je 1894. u Sarajevu, a umro kao penzionisani službenik Direkcije željeznica Sarajevo 24. marta 1970. godine u Sarajevu.

Bio je član Izvršnog odbora Speleološkog društva Bosne i Hercegovine nekoliko godina. Pored toga bio je član Upravnog odbora Planinarskog saveza BiH,

Planinarskog društva "Bjelašnica" i Entomološke sekcije Biološkog društva Bosne i Hercegovine.

Kao aktivni planinar i veliki ljubitelj prirode, sakupljao je i proučavao planinsko bilje, a nije propuštao ni jedan trenutak da svoja saznanja prenese na mladje zbog čega je rado priman u svako društvo.

Kao fotoamater ostavio je bogate kolekcije fotografija i dijapozitiva mnogih naših planina.

BUTUROVIĆ DR ADEM

Rodjen je 10. oktobra 1912. godine u Seonici kod Konjica, a umro kao naučni saradnik, načelnik Zoološkog odjeljenja Zemaljskog muzeja u Sarajevu, 18. avgusta 1963. godine u Sarajevu.

Bio je član Stručnog savjeta Speleološkog društva BiH u kojem je aktivno saradjivao sve dok nije obolio, a kasnije i umro.

Pored toga bio je član Muzejskog i Biološkog društva BiH, gdje je aktivno učestvovao u radu.

Sve do 1947. godine, radio je kao pedagoški radnik - profesor na gimnaziji, kada prelazi na dužnost asistenta na Biološkom institutu u Sarajevu. Kasnije je izabran za stručnog, a iza toga i naučnog saradnika Biološkog instituta u Sarajevu.

U naučno-istraživačkom radu postigao je vidne rezultate. Posvetio se proučavanju isopoda, jedne grupe kopnenih, većinom pećinskih račića, koji kod nas još nisu bili proučeni. Ispitao je veliki broj pećina u našoj i susjednim republikama. Sve materijale sakupljene ispitivanjem obradio je i publikovao.

Doktorsku disertaciju na temu "O sistematici, biologiji i biogeografiji Trishoniscida Jugoslavije" odbranio je u Ljubljani.

Volio je rad, prirodu i prirodne nauke, znao da zainteresira svoje djake i saradnike, koji su ga voljeli i cijenili njegovo znanje i rad.

Ovu njegovu plodnu aktivnost omela je bolest, da bi je zatim prekinula i smrt koja ga je otrgla od života, porodice i plodnog rada.

KANAET Dr TVRKO

Rodjen je 14. aprila 1900. godine u Banja Luci, a umro kao redovni profesor Sarajevskog Univerziteta u penziji, 12. oktobra 1967. godine u Dubrovniku.

Bio je jedan od glavnih osnivača Speleološke sekcije pri Geografskom društvu BiH, a kasnije i samostalnog Speleološkog društva BiH.

Učestvovao je u radu Društva kao redovni član i član Stručnog savjeta, sve dok nije obolio, a kasnije i umro.

Profesor Kanaet bio je jedan od osnivača Geografskog društva BiH 1947.g. Pored toga kao profesor geografije vanredan doprinos dao je osnivanju Katedre za geografiju pri tadanjem Filozofskom fakultetu u Sarajevu, 1950.g, kojom je rukovodio punih 13 godina.

Volio je prirodu i ljude, te je svoj pedagoški rad vršio sa puno entuzijazma i ljubavi. U ovom periodu katedra je dala preko 250 profesora geografije.

Naučna djelatnost profesora Kanaeta bila je usmjerena na područje fizičke geografije (krš, geomorfologija, hidrografija), a tema njegove disertacije bila je "Podveležje i Podvelešci".

MATIĆ FRANJO

Rodjen je 17. aprila 1946. godine u Sarajevu, a poginuo kao student Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu - Odsjek za Geografiju 8. jula 1966. godine, na planini Bjelašnici prilikom ispitivanja pećine u Podgradini. Ovo je prvi slučaj u BiH da je prilikom ispitivanja pećina neko smrtno stradao.

Bio je dobar planinar i speleolog amater. Volio je prirodu i većinu svoga slobodnog vremena provodio je u njoj. Teoretska znanja koja je sticao na predavanjima, stalno je upotpunjavao vlastitim zapažanjima na terenu u prirodi. Njegov posljednji dodir sa prirodom bio je ispitivanje pećine kod Podgradine na Bjelašnici. Nedovoljno opremljen za spuštanje u pećinu u koju je ušao nespretno je pao i tako izgubio svoj mladi život.

MILOSAVLJEVIĆ LJUBIŠA

Rodjen je 25. marta 1928. u Beogradu, a poginuo u saobraćajnoj nesreći kraj Mostara, kao diplomirani mašinski inženjer preduzeća "Zrak" Sarajevo, 15. aprila 1968. godine.

Milosavljević je učestvovao u osnivanju Speleološkog društva BiH i nekoliko godina bio član Upravnog odbora. Pored toga bio je član Upravnog odbora Planinarskog Saveza BiH, Alpinističkog odsjeka Sarajevo, Gorske službe spasavanja, Planinarskog društva "Ozren" i njegove Speleološke sekcije. Kao aktivan speleolog - amater, planinar, alpinista i ljubitelj prirode učestvovao je u nizu akcija koje je organizovalo Speleološko društvo na ispitivanju objekata pod zemljom, te vadjanju ostataka ubijenih boraca NOR-a iz podzemnih objekata.

Volio je prirodu i ljude, ali ga je rana smrt otrgla od života, porodice i društva.

RADIĆ VOJISLAV

Rodjen je 9. aprila 1931. godine u Sarajevu, poginuo u saobraćajnoj nesreći kraj Mostara, kao električar preduzeća "Zrak" 15. aprila 1968. godine.

Radić je bio član Upravnog odbora Speleološkog društva BiH nekoliko godina. Pored toga bio je član Alpinističkog odsjeka Sarajevo, Planinarskog društva "Ozren" i njegove speleološke sekcije.

Učestvovao je kao amater - speleolog u nizu akcija koje je organizovalo Speleološko društvo na ispitivanju objekata pod zemljom, te vadjanju ostataka ubijenih boraca NOR-a iz podzemnih objekata.

Rana smrt prekinula je njegovu amatersku aktivnost kao speleologa i planinara.

RITER - STUDNIČKA Dr MATILDA - HILDA

Rodjena je 11. novembra 1911. godine u Sarajevu, umrla kao viši naučni saradnik Biološkog instituta u Sarajevu u penziji, 25. aprila 1976. godine. Bila je član Upravnog odbora Speleološkog društva BiH nekoliko godina i aktivno učestvovala u njegovom radu.

Izuzetno raden, tih i skroman čovjek pun vedrine i energije pomagala je mladim savjetima i ličnim primjerom u rješavanju složenih problema nauke. Svoju bogatu naučnu karijeru publikovala je putem preko 50 naučnih i stručnih radova i preko 100 naučno-popularnih članaka iz oblasti biologije. Njena doktorska disertacija rezultirala je značajnim podacima koje je dobila studirajući floru i vegetaciju dolomita i serpentina BiH, prvo kao amater pod rukovodstvom čuvenog Karla Maly-a, a kasnije i sama kao naučni saradnik Biološkog instituta u Sarajevu.

INFORMATIVNI PODACI O DRUŠTVU

Osnovni podaci o Društvu (stanje 1. IX 1976.)

Naziv: Speleološko društvo SR BiH, Sarajevo

Godina početka djelovanja: sekcije - 1954, društva - 1956.

Brojnost članstva: - pojedinačno: 125

- organizacija: 4

Status: Društvo je osnovna organizacija Speleološkog Saveza Jugoslavije. Dok ne bude osnovan Savez speleologa BiH, Društvo ima patronat nad cjelokupnom speleološkom aktivnošću i svim speleološkim organizacijama u BiH. Van Republike i pred Savezom speleologa Jugoslavije Društvo predstavlja sve speleološke organizacije u BiH. Društvo ima svojstvo pravnog lica. Društvo je samostalno u ostvarivanju ciljeva predviđenih njegovim statutom.

Zadaci Društva

Na društvenom planu:

- Da okuplja pojedince i organizacije, a naročito omladinu radi upoznavanja i proučavanja pećina i ostalih kraških pojava.
- Da društvenom aktivnošću i savladjivanjem prepreka u prirodi razvija kod članova pozitivne osobine i navike i tako doprinosi stvaranju aktivne i progresivne ličnosti sa razvijenim smislom za organizovanu i kolektivnu aktivnost.

Na stručnom planu:

- Da radi na svestranom naučnom istraživanju i proučavanju podzemnih kraških pojava i srodnih kraških problema.
- Da svojim naučnim, stručnim i tehničkim kadrom učestvuje u rješavanju problema krša za koje su zainteresirane privredne i druge organizacije.
- Da širi poznavanje pećina i ostalih kraških pojava.
- Da vodi brigu o čuvanju i pravilnom korišćenju speleoloških znamenitosti.
- Da svojim radom saradjuje i daje inicijativu za praktična rješavanja problema u kršu.
- Da održava veze sa Socijalističkim savezom pod čijim je patronatom kao društvena organizacija, sa Savezom speleologa Jugoslavije, kao i sa sličnim društvenim i naučnim organizacijama i ustanovama u zemlji i inostranstvu.

- Da organizira sastanke, tečajeve i praktičnu obuku u svrhu utvrđivanja što boljih metoda rada, odgoja mladih speleologa, rješavanje speleoloških problema i upoznavanje za postignutim rezultatima.
- Da vodi brigu o čuvanju rezultata istraživanja, kao i o objavljivanju speleoloških radova.
- Da vodi katastar i evidenciju pećina i ostalih kraških pojava.

Opremljenost i organizacija rada Društva

Rad Speleološkog društva odvija se na istraživačkom i obrazovnom planu. Istraživačka djelatnost Društva postepeno je izgrađivana i danas je karakterišu slijedeće komponente:

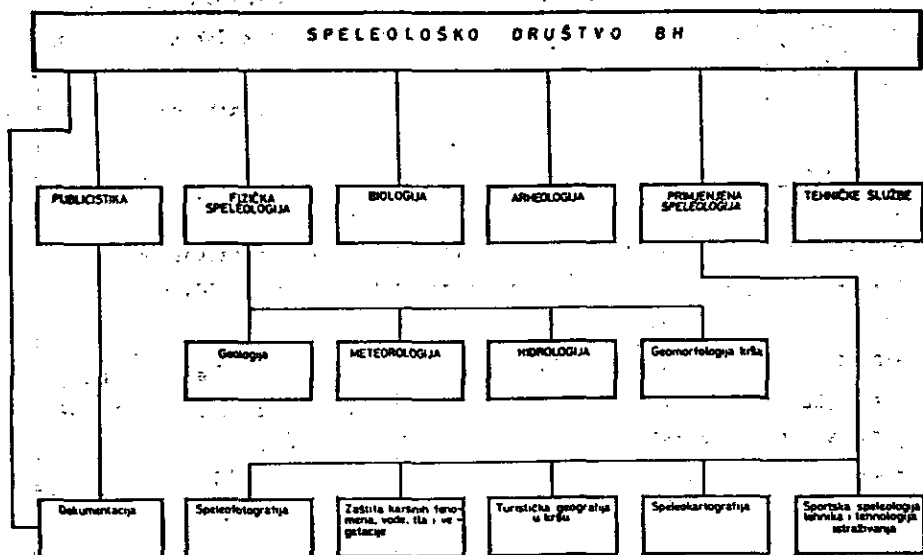
- Društvo izučava teorijski i eksperimentalnim putem problema iz oblasti fizičke speleologije; vrši kompleksna mjerenja na terenu, utvrđuje karakteristike speleoloških objekata i kraških prostora.
- Bavi se popularisanjem i zaštitom kraških fenomena vode, tla i vegetacije.
- Društvo razvija i unapređuje metode istraživanja u oblasti primjenjene speleologije.

Za realizaciju ovih djelatnosti Društvo raspolaže odgovarajućom materijalnom osnovom. To je oprema za fizička osvajanja srednje teških speleoloških objekata i potrebna oprema za ispitivanja u oblasti fizičke speleologije.

Istraživačka i ostale djelatnosti Društva finansiraju se sredstvima udruženog rada, Zajednice za naučni rad, a u manjoj mjeri i vlastitim sredstvima.

Obrazovnu djelatnost Društvo razvija u prvom redu putem stručnih predavanja, publikacija i sredstava javnog informisanja. Društvo je u tom smislu i pokrenulo bilten. Ciljevi pokretanja biltena su aktivno medjusobno povezivanje speleologa i ostalih interesenata, koji se bave speleologijom ili imaju interes za rješavanje speleološke problematike. Putem biltena će se doprinijeti daljem razvoju speleologije kroz objavljivanje vlastitih dostignuća i korisnih iskustava u istraživanjima.

U radu i istraživanjima Društvo je organizovano po grupama. Svaka grupa ima tim od 2-3 stručnjaka za tu-oblast kojima se po želji i izboru priključuju oni članovi koji žele da rade i saradjuju u toj oblasti. Razvojne grupe daju sliku o predviđenoj orijentaciji i mogućnostima Društva, a formirane su na iskustvu stečenom u dosadašnjem razvoju i ocjeni budućih potreba.

Istraživački i stručni radovi

Razne institucije (preduzeća, zavodi, instituti, fondovi, društva i dr.) vršile su speleološke naučno-istraživačke radove u BiH. Među njima vidno mjesto zauzima Speleološko društvo BiH. Njegovi članovi pojavljuju se kao organizatori i nosioci istraživanja, izvršioци i obradivači pojedinih zadataka, naučni i stručni savjetnici i saradnici, tehnički pomagači, te kao autori raznih elaborata: ekspertiza, studija, naučno-stručnih i stručnih izvještaja, referata i sl.

Rezultati njihovih istraživačkih radova utkani su u brojne privredne objekte kao što su hidroenergetska postrojenja, tuneli, putevi, aerodromi i dr. Isto tako Speleološko društvo i njegovi članovi radili su na problemima zaštite prirode, te zaštiti i uredjenju nekih speleoloških objekata. Pored praktičnog značaja, dobar dio ovih speleoloških radova imao je i teoretski značaj, jer su doprinisili utvrdjivanju i provjeravanju postojećih i određivanju novih teoretskih postavki o kršu, čime su doprinisili detaljnijem, tačnijem i dokumentovanijem naučnom poznavanju kraških procesa uopšte, a u BiH posebno.

1. GAŠPAREVIĆ R., ZUPČEVIĆ O., "Speleološka istraživanja Fatničkog i Dabarskog polja u istočnoj Hercegovini". Naručilac Energoinvest Sarajevo. Nosilac istraživanja Speleološko društvo BiH, 1957.

Zadatak je bio utvrditi i istražiti sve veće podzemne šupljine (pećine, jame, estavele i sl.) u tom području. Istraživane su i snimljene: Velika pećina, Baba Jama, Jama Zvonuša, Tumorovača i Ljelješnica.

2. RŽEHAK V., ZUPČEVIĆ O., GAŠPAREVIĆ R., "Detaljno istraživanje i geodetsko snimanje pećine Vjetrenice u Popovom polju kod Zavale". Naručilac Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti BiH, Sarajevo. Nosilac istraživanja Speleološko društvo BiH, 1958.

Pored ostalog izvršeno je snimanje i kartiranje tlocrta, uzdužnog profila i poprečnih profila pećine u razmjeri 1:1000. Izradjeni elaborat poslužio je za izradu idejnog projekta uredjenja i osvjetljenja pećine.

3. ZUPČEVIĆ O., RŽEHAK V., GAŠPAREVIĆ R., "Speleološka istraživanja pećine Ponikve kraj Vareša". Naručilac Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti BiH, Sarajevo. Organizator Speleološko društvo BiH, Sarajevo, 1958.

Cilj je bio utvrditi stabilnost krečnjačke mase u području pećine, a u vezi izgradnje puta i očuvanja neporemećenosti prirodnog pejzaža u tom kraju. Utvrdjeno je da pećina nema neki veći značaj da bi je trebalo zaštititi, a stabilnost krečnjačke mase je povoljna za izgradnju predviđenog puta.

4. GAŠPAREVIĆ R., ZUPČEVIĆ O., "Geofizička i speleološka istraživanja u području pristupnog rova do odvodnih tunela HE Dubrovnik". Naručilac Energoinvest, Sarajevo, 1958.

Zadatak je bio utvrdjivanje stabilnosti stijenske mase i kaverni u podzemlju tog lokaliteta. Lociranje defekata rasprostranjenosti i značaja stijen-skih masa u potpunosti se podudarilo sa geofizičkim (seizmometrijskim) podacima dobivenim na površini.

5. GAŠPAREVIĆ R., "Speleološka istraživanja zone kaverni i pukotina u prostoru aerodroma Čilipi kraj Dubrovnika". Naručilac Energoinvest, Sarajevo, 1962.

Rezultati istraživanja su pokazali da nema većih kaverni i pukotina koje bi trebalo posebno sanirati. Sve je snimljeno i grafički prikazano.

6. GAŠPAREVIĆ R., ZUPČEVIĆ O., "Speleološka istraživanja vrela "Oko" u izvorišnom dijelu Trebišnjice". Naručilac Energoinvest, Sarajevo, 1962.

Cilj je bio utvrđivanje hidrografskih prilika u području vrela a u vezi stvaranja akumulacije.

7. GAŠPAREVIĆ R., "Geografske i tipografske karakteristike pećine Bijambare i njene okoline". Naručilac Bosna-sport, Sarajevo, 1962.

Navedena istraživanja su vršena u cilju rekreacionog uređenja područja pećine.

8. GAŠPAREVIĆ R., "Speleološka istraživanja estavele Obod u Fatničkom polju". Naručilac Energoinvest, Sarajevo. Nosilac Speleološko društvo BiH, Sarajevo, 1964.

Cilj je bio određivanje pregradnog profila u pripovršinskom predjelu glavnog podzemnog kanala estavele. Prilikom probnog zatvaranja i punjenja pokazalo se da je ovo mjesto bilo dobro određeno.

9. GAŠPAREVIĆ R., "Speleološka istraživanja jame Podkriž u Livanjskom polju". Naručilac Energoinvest, Sarajevo. Nosilac zadatka Geografski institut PMF u Sarajevu, 1962.

10. GAŠPAREVIĆ R., ZUPČEVIĆ O., BUŠATLIJA I., DIZDAREVIĆ M., ŠIMUNIĆ Z., "Morfološka, hidrografska i biospeleološka istraživanja Gradac polja kod Hutova sa naročitim osvrtom na estavelu Gradnicu". Naručilac Republički fond za naučni rad SR BiH preko ugovorne teme. Nosilac zadatka Geografski institut PMF u Sarajevu, 1964-1966.

Cilj je bio utvrđivanje količine podzemnih voda i mogućnosti natapanja polja. Rezultat: nedovoljne količine voda.

11. GAŠPAREVIĆ R., sa studentima saradnicima; "Speleološka istraživanja zone kaverni i pukotina u napadnom rovu Lipe i u području Livanjskog polja". Naručilac Elektroprivreda Dalmacije - Split. Nosilac zadatka Speleološko društvo BiH, Sarajevo, 1966.

12. GAŠPAREVIĆ R., sa studentima saradnicima, "Ispitivanja zone podzemnih kanala u predjelu Lipe s ciljem utvrđivanja stabilnosti krečnjačke mase". Naručilac Energoinvest, Sarajevo, 1967.

13. GAŠPAREVIĆ R., BUŠATLIJA I., ZUPČEVIĆ O., "Speleološka istraživanja kaverni i pukotina u odvodnom tunelu HE Dubrovnik". Naručilac HE Trebišnjica, Trebinje. Nosilac zadatka Geografsko društvo BiH, Sarajevo, 1968.

Utvrđene su i snimljene sve kaverne i pukotine, kao i određena njihova hidrografska funkcija.

14. GAŠPAREVIĆ R., ŠIČAROV S., BUŠATLIJA I., "Speleološka istraživanja zone podzemnih pukotina i kaverni oko stacionaže 2.440 m dovodnog tunela HE Orlovac". Naručilac Elektroprivreda Dalmacije, Split. Nosilac zadatka Geografski institut PMF, Sarajevo, 1968.

Utvrđeni su izvjesni defekti stijenske mase na koje je ukazano u elaboratu.

15. GAŠPAREVIĆ R., KAPEL A., "Istraživanje i registracija svih važnijih kraških i hidrografskih objekata jugoistočnog dijela Livanjskog polja (Buško blato)". Naručilac i nosilac zadatka Zavod za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti, Sarajevo, 1969.

Zadatak je bio fiksirati grafički i fotodokumentacijom postojeće stanje polja prije njegovog potapanja.

16. GAŠPAREVIĆ R., sa studentima saradnicima, "Speleološka istraživanja krajnjeg sjeverozapadnog dijela Popovog polja". Naručilac HE Trebišnjica, Trebinje, Nosilac zadatka Geografsko društvo SR BiH, Sarajevo, 1969 i 1970.

Cilj istraživanja je bio utvrđivanje podzemnih morfoloških i hidrografskih karakteristika kako bi se ukazalo na potencijalne recipijente u tom dijelu polja kroz koje bi se mogla gubiti voda nakon stvaranja vještačke akumulacije. Izradjena je detaljna studija.

17. GAŠPAREVIĆ R., BUŠATLIJA I., ZUPČEVIĆ O., sa studentima saradnicima, "Istraživanja i katastar speleoloških objekata zapadne Hercegovine". Finansirao Republički fond za naučni rad SR BiH. Rad je obavljen preko Geografskog Instituta PMF Sarajevo, 1968-1970.

18. GAŠPAREVIĆ R., BUŠATLIJA I., RAMOVIĆ M., TRUBELJA F., DJERKOVIĆ B., sa studentima saradnicima, "Kompleksna speleološka istraživanja pećinskog sistema Krupa-Vranica". Finansirali Republički fond za naučni rad SR BiH i Skupština opštine Gornji Vakuf. Nosilac zadatka Geografski Institut PMF Sarajevo, 1971-1973.

Izradjena studija je dokumentovana brojnim grafičkim i foto priložima.

19. GAŠPAREVIĆ R., KAPEL A., "Speleološka ispitivanja pećinskog sistema Borovac kod Banovića, kao i osnovnih geografskih karakteristika šire okoline". Organizator radova Zavod za zaštitu prirode SR BiH.

Cilj je bio utvrđivanje mogućnosti uređenja i zaštite sistema. Istraživanja su pokazala da postoje uslovi za zaštitu i otvorenje pećinskog sistema u rekreacione svrhe, kao i mogućnosti zaštite prirodne sredine u širem području.

U proteklom periodu putem Speleološkog društva ili uz njegovu potporu izvršena su još:

- Speleološka ispitivanja ključkog ponora u Cerničkom polju.
- Speleološka ispitivanja ponora "Jasovica" u Cerničkom polju.
- Speleološka ispitivanja ponora "Podgradina" u području Salakovca.
- Speleološka ispitivanja kaverne u štolni na pregradnom profilu Salakovac.
- Speleološka ispitivanja vrela "Crno vrelo" u Grabovici.
- Speleološka ispitivanja vrela "Vidikovac" u Drežnici.
- Kartiranje vrela i drugih kraških objekata u koritu Neretve na potezu Jablanica-Mostar.
- Kartiranje svih kraških pojava u slivu Trebišnjice.
- Kartiranje kraških pojava u Nevesinjskom polju.
- Speleološka ispitivanja ponora "Pasmica" u Fatničkom polju.
- Speleološka ispitivanja ponora "Ponikva" u Đabarskom polju.
- Speleološka ispitivanja ledne jame na planini Vranici.
- Speleološka ispitivanja "Dejanove pećine" - izvora Trebišnjice.

- Speleološka ispitivanja Titove pećine u Drvaru.
- Vadenje kostiju palih boraca NOP-a.
- Ispitivanje jame "Zvek" na Romaniji.
- Snimanje pećine "Banja Stijena" Salihović Alija.

Bibliografski podaci objavljenih radova članova Društva

Podaci su nepotpuni i predstavljaju gradju za speleološku bibliografiju BiH

1. AVDAGIĆ, I. Mehānizam rada ponora i estavela. Acta carsologica, Krasoslovni Zbornik SAZV, str. 207-218, Ljubljana, 1974.
2. BENAC, A. Završna istraživanja u pećini Hrustovači. Glasnik Zemaljskog muzeja N.S. III, str. 3-41, Sarajevo, 1948.
3. BUŠATLIJA, I. Neki problemi hidrografije i morfologije Nevesinjskog polja i njegovog oboda. Treći jugoslovenski speleološki kongres, Sarajevo (1962), str. 57-63, Sarajevo, 1963.
4. BUTUROVIĆ, A. Prethodni izvještaj o jednoj kopnenoj izopodi iz Hercegovine. Prilog poznavanju faune pećine Kuhije kod Ostrošca na Neretvi. Godišnjak Biološkog instituta Sarajevo, God. III, sv. 1-2, str. 199-203, Sarajevo, 1950.
5. BUTUROVIĆ, A. Bibliografski podaci o pećinama i pećinskoj fauni u Bosni i Hercegovini. Godišnjak Biološkog instituta, God. IV, sv. I, str. 95-110, Sarajevo, 1951.
6. BUTUROVIĆ, A. Iz života u Vjetrenici. Priroda 5, God. XXXIX, str. 184-186, Zagreb, 1952.
7. BUTUROVIĆ, A. Ispitivanje bosansko-hercegovačkog krša. Prvi jugoslovenski speleološki kongres Postojna (1954), str. 34-35, Ljubljana, 1955.
8. BUTUROVIĆ, A. Kopneni izopodi iz pećina u oblasti između rijeka Cetine i Neretve. Godišnjak biološkog instituta, sv. 1-2, str. 131-138, Sarajevo, 1955.
9. BUTUROVIĆ, A. Tragovi života u podzemlju. Biološki list 10, God. V, str. 1-4, Sarajevo, 1957.
10. DIZDAREVIĆ, M. Kraj misterije o pećinama. Biološki list, 1, God. XI, str. 5-6, Sarajevo, 1963.
11. DIZDAREVIĆ, M. The Larvae of Fresh - Water Cave Pdychete Marifugia cavatica Absolon and Hvabe. Bulletin Scientifique, 9, (1-2), str. 10, Zagreb, 1964.
12. DIZDAREVIĆ, M. Periodicity in the activity of Marifugia Aetes. IV Congrec Internat. Speleologie en Yugoslavie, (1965), 4-5, str. 63-64, Ljubljana, 1969.

13. DIZDAREVIĆ, M. Prilog ekologiji vrste *Marifugia cavatica* Absolon i Hvabe. Contribution to the Ecology of the and Hvabe. Ekologija, Aeta biol. Jugoslavije, 5/1/, str. 125-128, Beograd 1970.
14. DIZDAREVIĆ, M. Periodicity in the activity of *Marifugia cavatica* Alesofon and Hvabe Aetës. IV Congress Internat Apeleologie en Yugoslavie, 1965, 4-5 str.63-64, Ljubljana, 1969.
15. DIZDAREVIĆ, M. Prilog ekologiji vrste *Marifugia cavatica* Absolon i Hvabe. Contribution to the Ecology of the Species *Marifugia cavatica* Absolon and Hvabe. Acta biol. Jugoslavie, 5/1/. str. 125, Beograd 1970.
16. DIZDAREVIĆ, M. Porijeklo pećinske faune i neke njene prilagodbe uslovima podzemlja kao staništa. Biološki list, 4, God. XII. str. 53-57, Sarajevo, 1963.
17. DJERKOVIĆ, B., DJERKOVIĆ-PRELEDA, O., Geološka bibliografija Bosne i Hercegovine od 1838. do 1964. Izdanje Geološkog zavoda Sarajevo, str. 1-137, Sarajevo, 1965.
18. FUKAREK, P. Materijal za bibliografiju o kršu. Izdanje "Svjetlost", str. 3-221, Sarajevo, 1950.
19. FUKAREK, P. Prirodne rijetkosti u NR Bosni i Hercegovini i njihova zaštita. Naše starine. Godišnjak Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR BiH, knjiga II, str. 37-52, Sarajevo, 1954.
20. FUKAREK, P. Neka razmatranja o zaštiti prirode i prirodnih rijetkosti u Bosni i Hercegovini. Naše starine. Godišnjak Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR BiH, knjiga III, str. 275-288, Sarajevo, 1956.
21. GAŠPAREVIĆ, R. Snimanje pećina klizimetrom (padomjerom) na primjeru Velike pećine u Fatničkom polju. Drugi jugoslovenski speleološki kongres, Split (1958), str. 237-244, Zagreb, 1961.
22. GAŠPAREVIĆ, R. Snimanje i trodimenzionalno prikazivanje speleoloških objekata. Treći jugoslovenski kongres speleologa, Sarajevo (1962), str. 249-250, Sarajevo, 1963.
23. GAŠPAREVIĆ, R. Jedan malo poznati pećinski sistem u paleozojskim kristalastim krečnjacima centralne Bosne. Geografski pregled XIII, str. 186-192, Sarajevo, 1969.
24. GAŠPAREVIĆ, R. Morfološke i hidrografske karakteristike podzemnih kanalih sistema u krajnjem sjeverozapadnom dijelu Popova polja. I dio. Geografski pregled XIII, str. 139-166, Sarajevo, 1969.
25. GAŠPAREVIĆ, R. Morfološke i hidrografske karakteristike podzemnih kanalih sistema u krajnjem sjeverozapadnom dijelu Popova polja. II. dio. Geografski pregled XIV-XV, (1970-1971), str. 158-213, Sarajevo, 1973.

26. GAŠPAROVIĆ, R. Prirodni uslovi nastanka i razvoja speleoloških objekata Zapadne Hercegovine. Aeta carsologica. Karsoslovni Zbornik, SAŽU, str. 127-137, Ljubljana 1974.
27. IVANOVIĆ, O. Prvo speleološko društvo u Bosni. Speleolog, God. III, 3-4, str. 30, Zagreb, 1955.
28. IVANOVIĆ, O. Pećina Ujča. Speleolog, God. IV., 1-2, str. 19-21, Zagreb, 1956.
29. KANAET, T. Slivno područje pećina u kanjonu Prače. Treći jugoslovenski speleološki kongres, Sarajevo (1962), str. 85-93, Sarajevo, 1963.
30. KANAET, T. Hidrografske prilike u slivu Tihaljine-Mlade-Trebižat. Zbornik radova V kongresa geografa Jugoslavije, Cetinje (1958), str. 293-307, Cetinje, 1959.
31. KAPEL, A. Vilinska pećina i osnivanje prve speleološke kuće u Bosni i Hercegovini, Goran, 2, str. 24, Beograd, 1967.
32. KAPEL, A. Pećine, njihovo značenje i zaštita. Biološki list 7, str. 102-105, Sarajevo, 1969.
33. KAPEL, A. Pećinska fauna i njena zaštita. Biološki list 1-2, str. 44-47, Sarajevo, 1970.
34. KAPEL, A. Pregled zaštićenih objekata prirode. Biološki list, 1-3, str. 47-54, Sarajevo, 1970.
35. KAPEL, A. Katastar pećina i jama u Bosni i Hercegovini. Naše jame, 17, str. 61-62, Ljubljana, 1975.
36. KAPEL, A. Konzervacija pećina u Bosni i Hercegovini. Bilten, 1, Speleološkog društva BiH, str. 23-26, Sarajevo, 1975.
37. KAPEL, A., MALEZ, M., RUKAVINA, D., SLIŠKOVIĆ, T., Two new sites of pleistocene fauna and of the paleolithic in Bosnia. Bulletin Scientifique, Section A. Tome 19. No 3-4, str. 80-82, Zagreb, 1974.
38. SLIŠKOVIĆ, T., MALEZ, M., RUKAVINA, D., Eine neue paleontologische und paleolitische fundsteleeele in vestbos nien. Bulletin scientifique. Tom 17, 7-8, str. 229-231. Zagreb, 1972.
39. MIKULEC, S., BARUDANOVIĆ, J., MLADENOVIĆ, J., Iskorištavanje voda u Hercegovackom kršu. Krš Bosne i Hercegovine 3, str. 183-194, Split, 1957.
40. MIKULEC, S. Beitrag der Speleologie zur Untersuchung der Wasserkraftausnutzungsmöglichkeiten in Jugoslawischen Karstgebiet Comptes rendus. III Internationaler Kongres für Speleologie, str. 31-42, Wien, 1961.
41. MIKULEC, S. Doprinosi speleologije privrednim studijama. Treći jugoslovenski speleološki kongres, Sarajevo (1962), str. 41-43, Sarajevo, 1963.g.

42. MIKULEC, S., TORBAROV, K., Primijenjene metode prilikom utvrđivanja slivnog područja rijeke Trebišnjice uzvodno od Trebinja. Treći jugoslavenski speleološki kongres, Sarajevo (1962), str. 187-200, Sarajevo, 1963.
43. MIKULEC, S., BAGARIĆ I., Izbor najpogodnije metode mjerenja kapaciteta ponora. Radovi i saopštenja. Zavod za hidrotehniku 7. str. 119-130, Sarajevo, 1966.
44. MLADENović, J. Uticaj geolitološkog sastava na hemizam podzemnih voda u rejonu Popovog polja (Trebišnjica). Geološki glasnik, 11, str. 449-457, Sarajevo, 1956.
45. MLADENović, J. Influence de la structure géologique sur la composition chimique des eaux souterraines dans la zone de Popovo polje. Hidrol. of fractured rock. Proccad. Dubrovnik sump. (1965), 2, str. 643-645, Paris, 1967.
46. MLADENović, J., UZUNović, O., Prilog poznavanju hidrologije na području sliva vrela Omble. Treći jugoslavenski speleološki kongres, Sarajevo (1962), str. 111-120, Sarajevo, 1963.
47. MLADENović, J. Contribution a la solution de certains problemes hydro-geologique dans le bassin de la Neretva Aetes IV Congr. intern. speleologie Jugoslav. Postojna-Ljubljana-Dubrovnik (1965), 3, str. 341-344, Ljubljana, 1968.
48. MLADENović, J., ALBAHARI, A., Zahvati podzemnih tokova u kršu za vodo-snađjevanje. I kongres o vodama Jugoslavije, I, str. 614-618, Beograd, 1969.
49. PAŠIĆ, H. Neki meteorološki podaci o pećini Bijambara. Treći jugoslavenski speleološki kongres, Sarajevo (1962), str. 97-99, Sarajevo, 1963.
50. PAŠALIĆ, H. O potrebi osnivanja Saveza speleoloških društava u Bosni i Hercegovini. Bilten I. Speleološko društvo BiH, str. 18-19, Sarajevo, 1975.
51. PETROVIĆ, B. Krš - Pojave i problemi. Staze, str. 11-13, Sarajevo, 1962.
52. PETROVIĆ, B. Neke karakteristike krša Istočne Hercegovine. Treći jugoslavenski kongres, Sarajevo (1962), str. 209-216, Sarajevo, 1963.
53. PETROVIĆ, B. Experimental closing of the gushing spring "Obod" in the Fatničko polje. Actes VI Congrès Internationale speleologie Yugoslavia-Postojna-Ljubljana-Dubrovnik 1965, str. 345-357, Ljubljana, 1968.
54. PETROVIĆ, B., PRELJEVIĆ, B., Hydrological Characteristics of the Karst Area of Bosnia and Herzegovina and a part of Dalmatia with Special Consideration of Underground Water Connections. (Hidrološke karakteristike krškog područja Bosne i Hercegovine s posebnim osvrtom na podzemne vodne veze). Naše jame, 7, 1-2, str. 79-87, Ljubljana, 1965.

Pašalić Hamdija

4. OSNIVANJE SAVEZA SPELEOLOŠKIH DRUŠTAVA SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

Speleološka djelatnost u BiH, u našem socijalističkom samoupravnom poretku, zauzima sve značajnije mjesto kako u društvenom tako i u naučnom, privrednom, vojnom, turističkom i drugom pogledu.

Dok se do sada sva speleološka djelatnost odvijala putem Speleološkog društva BiH u Sarajevu, sada je ona postala masovna, pa se u raznim mjestima naše republike osnivaju speleološka društva i pri planinarskim društvima speleološke sekcije, koje u svojim regionima prohalaze i ispituju speleološke objekte.

Radi pomanjkanja iskustva i stručnih kadrova, ta ispitivanja ne daju adekvatne rezultate prema uloženom trudu i zalaganju. Da bi rezultati toga rada bili što bolji osjetila se potreba da se stvori organizacija koja bi objedinjavala napore pojedinih društava i sekcija, pomagala društvima i pojedincima u sticanju potrebnog stručnog znanja za pravilno speleološko ispitivanje, organizovala stručne seminare i zajedničke akcije itd.

U drugim republikama takve organizacije već postoje. To su Savezi speleoloških društava, pa bi prema tome i naša zajednička organizacija trebala biti Savez.

U prošlom biltenu našeg Društva pisano je o potrebi osnivanja Saveza speleoloških društava u SRBIH, a sada su stvoreni uslovi da se ta zamisao i realizuje.

U kontaktu sa predstavnicima speleoloških društava iz više mjesta, dogovoreno je, da se napravi samoupravni sporazum o udruživanju svih speleoloških društava i sekcija u našoj republici u Savez speleoloških društava Bosne i Hercegovine.

Tom prilikom stavljeno je u zadatak Speleološkom društvu u Sarajevu, da izvrši sve potrebne pripreme za osnivanje Saveza.

Društvo je izvršilo potrebna konsultovanja u Republičkom sekretarijatu za unutrašnje poslove i Republičkoj konferenciji Socijalističkog saveza radnog naroda BiH, pripremila nacрте samoupravnog sporazuma i statuta Saveza i izvršilo sve ostale pripreme potrebne za osnivanje Saveza.

Sada je na speleološkim društvima i sekcijama, da na svojim skupštinama izaberu delegate, koji će potpisati samoupravni dogovor i prisustvovati osnivačkoj skupštini Saveza.

Kada društva i sekcije izaberu svoje delegate, potrebno je da njihova imena i tačne adrese dostave Speleološkom društvu BiH u Sarajevu, koje će utvrditi datum održavanja osnivačke skupštine i na istu pozvati izabrane delegate. Nadam se da će društva i sekcije odmah pristupiti izboru delegata i omogućiti da se osnivačka skupština Saveza što prije održi.

5. PROGRAM RADA SPELEOLOŠKOG DRUŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE ZA 1976. GODINU

1. Rad na realizaciji istraživačke teme speleološkog društva: "Evidencija speleoloških objekata u Istočnoj Hercegovini".
2. Obilazak, kompleksno snimanje i obrada pet speleoloških objekata u Bosni i Hercegovini.
3. U 1976. godini Društvo će izdati dva biltena. U tom smislu predviđa se formiranje stručnog i redakcionog odbora.
4. Zajednički rad sa planinarskim organizacijama Bosne i Hercegovine na uzdizanju i omasovljenju speleološke djelatnosti. Predviđa se održavanje dva tečaja za planinare - speleologe početnike, za koje bi Speleološko društvo obezbjedilo predavače.
5. Rad na zaštiti pećina Bosne i Hercegovine. U okviru ovoga rada daće se prilozi za pristup i način zaštite pećine. U istom smislu potrebno je ostvariti saradnju sa organizacijom za zaštitu čovjekove sredine, pokretom Gorana, izvidjačima i dr.
6. Učešće na stručnim i naučnim skupovima koji tretiraju speleološku problematiku. Pisanje referata za domaće i inostrane speleološke kongrese. Posebno je aktuelna priprema referata za VII jugoslavensko speleološki kongres koji se održava 1976. godine u Crnoj Gori.
7. U 1976. godini Speleološko društvo Bosne i Hercegovine proslavlja 20-godišnjicu svoga rada. Uz ovaj jubilej predviđa se izrada značke Društva i plaketa zaslužnim članovima Društva.
8. U okviru proslave 20-godišnjice Društva predviđa se organizovanje masovnog izleta - posjeta pećini Vjetrenica. Ovaj izlet bi se organi-

pitavanja. Kao što je poznato ova godina je za naše Društvo jubilarna. Navršava se dvadeset godina djelovanja Speleološkog društva BiH. Da bi dostojno obilježili ovaj jubilej članovi Društva posebno su angažovani na realizaciji akcija kojim želimo da obilježimo taj za nas važan trenutak. Jedna od takvih akcija je i izlaženje ovog jubilarnog biltena Društva BiH.

Viktor Ržehak

3. NEKI PROBLEMI SPELEOLOGIJE U BIH SA ASPEKTA ZAŠTITE ČOVJEKOVE OKOLINE

Osnivanjem Saveza za zaštitu i unapredjenje čovjekove okoline u Bosni i Hercegovini, stvoreni su uslovi da se i kod nas pridje rješavanju mnogih kompleksnih problema na području zaštite tla, voda i vazduha od zagadjenja. Kako je i naše Speleološko društvo BiH sudjelovalo kao član osnivač u kreiranju pomenutog Saveza, jasno je da su i obaveze speleologa veoma značajne u smislu zaštite čovjekove okoline. Potrebno je odmah naglasiti da će speleolozi izvršavanjem svojih zadataka i obaveza najbolje istodobno raditi i na zaštiti okoline. Nadalje bi se u tome pogledu osvrnuli samo na neke, po našem mišljenju, najznačajnije i najvažnije naše probleme vezane za zaštitu okoline.

Ovdje u prvom redu dolazi naša najveća i najatraktivnija pećina Vjetrenica u Zvali - Popovo polje, kao izuzetan objekat našeg podzemlja, koja će nam specijalno ubuduće postati vanredan primjer za izvršavanje postavljenih zadataka na zaštitu okoline. Ne može biti nikakve sumnje da će ova pećina sa svojim ljepotama - ukrasima, kao i svojom neposrednom okolinom - prekrasna crnogorična šuma iznad pećine, izvori, Popovo polje i niz kraških fenomena privući najveći broj turista i posjetioca iz svih naših krajeva. Izgradnjom saobraćajnica ova će pećina i te kako odigrati značajnu ulogu u međunarodnom turizmu, s obzirom da je u neposrednoj blizini Dubrovnika sa nizom interesantnosti na našem primorju. Medjutim, što je veoma značajno, potrebno je baš ovdje izvršavati sve propise i naredbe o zaštiti doline i ne dozvoliti, bilo kakva zagadjenja ni u pećini ni u njenoj okolini. Ovdje se podrazumjeva ne samo potpuna čistoća svih jezera u pećini, nego i sačuvanje svih njenih prirodnih okolina i ljepota. Ne mogu se dozvoliti bilo kakve izgradnje, pa i najmanje koje bi uništile njen prvobitni izgled i bilo koji dio ukrasa. Isto tako u dolini pećine može se pričati izgradnji raznih objekata: turističkih, ugostiteljskih i drugih u skladu sa ambijentom

doline i pejsažima, što će biti potrebno strogo kontrolisati. Kao drugi objekat od velikog značaja za speleologiju i zaštitu doline je Bijambarska pećina sa svim svojim posebnim ljepotama, a naročito prekrasnom okolinom sa nizom prirodnih ljepota kao što su šume, jezera, planinske livade, izvori, što sve skupa pruža savršen sklad u prirodnoj sredini. S obzirom da u neposrednoj blizini pećine prolazi glavni asfaltni put Beograd-Tuzla-Sarajevo i dalje Sarajevo-Jadran, to se ovoj pećini mora posvetiti izuzetna pažnja, jer će ista u smislu zaštite prirode i prirodne doline odigrati najveću ulogu - imati vanredni značaj kako za unutarnji, tako i za međunarodni turizam.

Kod Novog Travnika je poznata Vilinska pećina u sklopu šuma Sebešića, u blizini planine Krahnice sa nizom, prirodnih objekata i znamenitosti. Uredjenjem i prezentiranjem ove pećine turizmu, otvoriće se vrata ovog za sada malo poznatog područja, velike prirodne atraktivnosti.

Slično je sa nedavno otkrivenom pećinom na Vlačiću, gdje se uz zimsko-sportske centre pružaju vanredne mogućnosti za turizam.

Na području Šipova - na putu Avnoja za Kupres, nalazi se pećina Vagon, mala, ali vanredno atraktivna, koja će s obzirom na blizinu prašume Janj, kao i rijeke Janj sa vodopadima i drugim ljepotama, pružati vanredne prilike za turizam.

U blizini Sanskog Mosta nalazi se pećina Hrustovača, zatim vodopad Bliha, Dabriska pećina sa izvorom i drugim prirodnim interesantnostima, pa će se i ovdje pružiti vanredna prilika za turizam. Kada se zna da se u Sanici već razvija naš seoski turizam, onda je jasno da će svi ovi prirodni objekti odigrati vanrednu ulogu u daljem razvitku ovih krajeva i njihovoj afirmaciji u zaštiti čovjekove okoline.

Samo se sada postavlja pitanje da li se ovim objektima pružila mogućnost dalje afirmacije i racionalnog korištenja u turizmu, kakva bi morala biti organizacija koja bi najbolje odgovarala postavljenim zadacima. Mišljenja smo da bi se za Vjetrenicu i Bijambarsku pećinu moralo zainteresirati neko veće turističko ugostiteljsko preduzeće, koje bi u zajednici sa organima zaštite prirode, pronašlo najbolje forme za savremeni turizam kao i za najefikasniju zaštitu ovih objekata od svih oštećenja i uništenja.

Postoji i mogućnost da naše speleološke organizacije uzmu pojedine pećine pod svoje pokroviteljstvo čime bi se prvobitne karakteristike najbolje sačuvala, i ujedno najracionalnije provodile mjere zaštite.

86. RZEHAČ, V. Perspektive turizma u pećinama BiH. Bilten 1, Speleološko društvo BiH, Sarajevo, 1975.
87. ŠIMUNIĆ, Z., UZUNOVIĆ, O., Ispitivanje podzemne hidrografije u slivu rijeke Ponikve. Treći jugoslovenski speleološki kongres Sarajevo 1962, str. 101-110, Sarajevo, 1963.
88. UZUNOVIĆ, O. Jedna utvrđena podzemna bifurkacija voda u krškom regionu Zapadne Bosne. Geografski pregled II, str. 37-42, Sarajevo, 1958.
89. UZUNOVIĆ, O. Prilog razjašnjenju podzemne hidrografije na prostoru kraške zaravni Zagorja. Geografski pregled III, str. 63-70, Sarajevo, 1959.
90. UZUNOVIĆ, O. Hydrologische Probleme im Unac-Tal und Ergebnisse der speleologischen und hydrographischen und sundningen, 5. Internationaler Kongres für Speleologie B.5. str. 1-18, München, 1969.
91. UZUNOVIĆ, O., BARUDANOVIĆ, J., Prilog razjašnjenju podzemne hidrografije na prostoru akumulacionog bazena Miruše. Drugi jugoslovenski speleološki kongres Split 1958, str. 71-77, Zagreb, 1961.
92. UZUNOVIĆ, O., MLADENOVIĆ, J., Geomorfološko-hidrografska i geološka ispitivanja na području Sokolca. Peti jugoslovenski speleološki kongres Skoplje 1968, str. 131-138, Skoplje, 1970.
93. UZUNOVIĆ, O., ŠIČAREV, S., Zona istraženih podzemnih kanala i kaverni na odvodnom tunelu HE Orlovac. Peti jugoslovenski speleološki kongres Skoplje 1968, str. 139-149, Skoplje, 1970.
94. ZUBČEVIĆ, O. Dabarsko i Fatničko polje. Geografski pregled II, str. 19-36, Sarajevo, 1958.
95. ZUBČEVIĆ, O. Speleološka istraživanja u Velikoj pećini i jami Zvonuši. Geografski pregled III, str. 71-80, Sarajevo, 1959.
96. ŽIBRET, Ž. Speleologija medju planinarima. Bilten 1. Speleološko društvo Bosne i Hercegovine str. 19-20, Sarajevo, 1975.

Žibret Zeljko,

2. INFORMACIJA O RADU DRUŠTVA U 1975/76. GODINI

Od izlaska prethodnog biltena, koji je štampan aprila 1975. godine, može se slobodno reći da se aktivnost Speleološkog društva naglo razbuktala. U periodu od samo godinu dana održano je dvanaest radnih sjednica Izvršnog odbora, što će reći da su se sjednice održavale prosječno jedanput mjesečno. Ovo je pokazatelj zaista žive aktivnosti društva. Uspostavljena je tješnja saradnja sa Planinarskim savezom BiH i na taj način izgradjen most za uspješnije djelovanje na omasovljenju speleologije u Bosni i Hercegovini. Zahvaljujući razumijevanju drugova iz Planinarskog saveza BiH omogućeno nam je korišćenje prostorija Planinarskog saveza BiH za održavanje sastanaka i prigodnih predavanja. Tako su do sada naši članovi održali tri popularna predavanja iz speleologije za širi krug članova Društva i planinara-speleologa. Pored ovih predavanja Društvo je u smislu omasovljenja i popularizacije speleologije u republici organizovalo dva predavanja na Radničkom univerzitetu u Sarajevu i Travniku. Predavač je bio Dr France Habe iz Postojne, a tema predavanja: Zaštita kraških fenomena. Predavanja su pobudila živ interes i bila su popraćena izvanrednim dijapozitivima.

Pored čisto propagandnih akcija kao što su bila navedena predavanja, Društvo je organizovalo i niz akcija.

Tako je na traženje speleologa u Travniku naše Društvo organizovalo i izvelo ispitivanje pećine "Krike" na Vlašiću. Ova akcija imala je i naglašeni sportski momenat jer da bi se ušlo u ovu pećinu trebalo je prethodno izvršiti uspon uz vertikalnu dvadesetak metara visoku stijenu. Za ovu akciju bili su zainteresovani kako društveno-politički organi grada Travnika tako i teritorijalna odbrana. Uz ovu akciju organizovana je i izložba speleofotografije i opreme u Travniku gdje je naše Društvo takodjer učestvovalo.

Pored ispitivanja pećine Krike na Vlašiću, članovi Speleološkog društva ispitali su i Suničku pećinu u Dabarskom polju u Hercegovini, Savinu pećinu kod Mokrog blizu Sarajeva i Vilinsku pećinu na Sebešiću.

Ni rad na jačanju organizacija speleoloških društava u Bosni i Hercegovini nije zanemaren. U tom smislu održan je sastanak speleologa Travnika i Sarajeva u speleološkom domu u Sebešiću, gdje su se razmatrala organizaciona

55. PETROVIĆ, B. O našem učešću na VI kongresu speleologa Jugoslavije 1972. Bilten, Speleološko društvo Bosne i Hercegovine, I, str. 26-27, Sarajevo, 1975.
56. PETROVIĆ, B., ŽIBRET Z. Stručni izvještaj sa učešća na VI Internacionalnom speleološkom kongresu u Čehoslovačkoj u Olomouc-u. Bilten, I, Speleološko društvo Bosne i Hercegovine, str. 29-33, Sarajevo, 1975.
57. POLIĆ, A. Pećina Hrustovača. Glasnik Zemaljskog muzeja II sveska 2, str. 1-7, Sarajevo, 1939.
58. RADOŠEVIĆ, B. Primjeri primjene speleologije u privredi. Naše jame, 15, (1973), str. 99-104, Ljubljana, 1974.
59. RZEHAČ, V. Pećina Vjětrenica. Ugostitelj, Sarajevo, 1954.
60. RZEHAČ, V. Osnovano je Speleološko društvo Bosne i Hercegovine. Narodni šumar, 1-2, str. 60-61, Sarajevo, 1956.
61. RZEHAČ, V. Speleološki kongres u Postojni i osnivanje speleološke sekcije u NR Bosni i Hercegovini. Naše starine, III, Godišnjak Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR BiH, str. 324, Sarajevo, 1956.
62. RZEHAČ, V. Speleološki objekti u Bosni i Hercegovini. Naše planine, 9-10, str. 233, Zagreb, 1956.
63. RZEHAČ, V. Ljepote prirode u našoj zemlji. Biološki list 9-10, Sarajevo, 1955.
64. RZEHAČ, V. Prvi plenum Speleološkog saveza Jugoslavije. Naše starine IV, Godišnjak Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR BiH, str. 318, Sarajevo, 1957.
65. RZEHAČ, V. Šator planina i problemi njene zaštite. Naše starine, VI, Godišnjak Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR BiH, str. 239-253, Sarajevo, 1957.
66. RZEHAČ, V. Prirodne rijetkosti u gornjem toku Neretve. Zaštita prirode, 10, Zavod za zaštitu prirode i naučno proučavanje prirodnih rijetkosti NR Srbije, Beograd, str. 24-28, Beograd, 1957.
67. RZEHAČ, V. Manje poznate prirodne rijetkosti i njihova zaštita. Naše starine V, Godišnjak Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti NR BiH, str. 105-124, Sarajevo, 1958.
68. RZEHAČ, V. Les recherches speleologiques en Bosnie et Herzegovine et leur signification enomique. Deuxieme congrès international de speleologie. Bari-Lecce-Salerno, (1958). Extrait des actes du congrès, tome II, str. 246-250, Bari, 1958.

69. RZEHAK, V. Zaštita prirode i prirodnih rijetkosti. Biološki list 3-10, Sarajevo, 1958.
70. RZEHAK, V. Zaštita geoloških fenomena u sklopu šuma i njihov značaj za turizam. Šumarski glasnik 9-10, Sarajevo, 1958.
71. RZEHAK, V. Biambarska pećina. Naše starine, Godišnjak Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i privrednih rijetkosti NR BiH, VI, str. 219-231, Sarajevo, 1959.
72. RZEHAK, V. Društveni značaj uredjenja, otvaranja i zaštite pećina s osobitim osvrtom na Biambarsku pećinu. Drugi jugoslavenski speleološki kongres, Split (1958), str. 143-146, Zagreb, 1961.
73. RZEHAK, V. Biambarska pećina. Staze 4, str. 160-162, Sarajevo, 1961.
74. RZEHAK, V. Zaštita pećina u našoj zemlji. Biološki list 9-10, Sarajevo, 1961.
75. RZEHAK, V. Pećina Vjetrenica i turizam. Staze 2, str. 84-89, Sarajevo, 1962.
76. RZEHAK, V. Prirodne rijetkosti u dolini Trebišnjice. Naše starine, VIII, Godišnjak Zavoda za zaštitu spomenika kulture NR BiH, str. 53-56, Sarajevo, 1962.
77. RZEHAK, V. Skoro prezentiranje pećine Vjetrenice u Zavali za potrebe turizma. Bilten Društva konzervatora Jugoslavije 7. Beograd, 1962.
78. RZEHAK, V. Speleologija u Bosni i Hercegovini. Treći jugoslavenski speleološki kongres Sarajevo 1962, str. 45-55, Sarajevo, 1963.
79. RZEHAK, V. Konzervatorski radovi u pećini Vjetrenici u Zavali. Naše starine X, Godišnjak Zavoda za zaštitu spomenika kulture SR BiH, str. 217-230, Sarajevo, 1965.
80. RZEHAK, V. Speleological curiosities of the Bosnian and Herzegovinian karst. Naše jame, 7/1-2, str. 73-77, Ljubljana, 1965.
81. RZEHAK, V. The arrangement and opening of the cave Vjetrenica in Zavala (Hercegovina-Yugoslavia). Probl. Speleol. Res. Intern. Speleol. conf. Brno (1964) str. 209-210, Praha, 1965.
82. RZEHAK, V. Speleološke znamenitosti bosansko-hercegovačkog krša. Naše jame 1-2, str. Ljubljana, 1965.
83. RZEHAK, V. Speleološki objekti u Bosni i Hercegovini. Naše planine, 9-10, str. 233, Zagreb, 1966.
84. RZEHAK, V. Naše pećine i njihov značaj u smislu zaštite čovjekove sredine. Naše jame, 16, str. 41-44, Ljubljana, 1974.
85. RZEHAK, V. Pripreme za VII jugoslavenski speleološki kongres u Crnoj Gori. Bilten I, Speleološko društvo BiH, str. 27-29, Sarajevo, 1975.

- zovao zajednički sa Gradskim planinarskim savezom iz Sarajeva. Ova akcija bi trebala da preraste u tradiciju.
9. Predviđa se održavanje osam predavanja iz oblasti speleologije. Predavanja bi bila propagandno-obrazovana i stručna.
 10. U zajednici sa drugim speleološkim društvima formirati Savez speleoloških organizacija Bosne i Hercegovine.
 11. Učestvovanje na 1-2 međurepubličke akcije speleoloških istraživanja. Ove akcije bi bile usmjerene pored stručnog dijela i na stvaranje veza sa društvima i speleološkim organizacijama iz drugih republika.
 12. Pripremiti jednu izložbu fotografija speleoloških objekata i akcija. U okviru rada na ovoj izložbi izraditi nekoliko propagandnih panoa koji bi se izložili u planinarskim i speleološkim društvima.
 13. Rad na formiranju dokumentacije i biblioteke. U dokumentaciji bi se prikupljali i registrovali podaci o speleološkim objektima i fotodokumentacioni materijal.
 14. Popularisati speleološke aktivnosti putem sredstava javnog informisanja: novina, radija i TV.